

УДК 37.015.31:7:378:75

ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ЖИВОПИСУ

Гриценко Ю.В., асистент
кафедри образотворчого мистецтва і дизайну
Херсонський державний університет

У статті розглянуто поняття «художньо-естетична компетентність», формування цього поняття у студентів на заняттях із живопису засобами виразності, що повинно стати умовою для становлення повноцінної творчої особистості за умови комплексного підходу вивчення та засвоєння теоретичних знань і відпрацювання вмінь і навичок в аудиторній роботі шляхом саморозвитку, розширення і збагачення художньо-естетичного досвіду, опанування художніми вміннями та навичками в практичній діяльності, здатності керуватися набутими художніми знаннями та вміннями, готовності використовувати отриманий досвід у самостійній діяльності згідно з естетичними цінностями та власними практичними навичками.

Ключові слова: компетентність, художньо-естетична компетентність, живопис, образотворче мистецтво, естетика.

В статье рассмотрено понятие «художественно-эстетическая компетентность», формирование этого понятия у студентов на занятиях по живописи средствами выразительности, что должно стать условием для становления полноценной личности при комплексном подходе изучения и усвоения теоретических знаний и закрепления умений и навыков в аудиторной работе путем саморазвития, расширения и обогащения художественно-эстетического опыта, овладение художественными умениями и навыками в практической деятельности, способности руководствоваться приобретенными художественными знаниями и умениями, готовности использовать полученный опыт в самостоятельной деятельности согласно эстетическим ценностям и собственными навыками.

Ключевые слова: художественно-эстетическая компетентность, живопись, изобразительное искусство, эстетика.

Hrytsenko Yu.V. FORMATION OF ARTISTIC-AESTHETIC COMPETENCE FOR STUDENTS AT LIVING WORK

The article deals with the concept of “artistic and aesthetic competence”, the formation of this concept among students in painting classes by means of expressiveness, which should become a condition for the formation of a full creative person, provided the complex approach of studying and mastering theoretical knowledge and working out of skills and abilities in classroom work by self-development of the expansion and enrichment of artistic and aesthetic experience, mastering of artistic skills and skills in practical activity, ability to be guided by acquired artistic knowledge and skills, willingness to use the experience gained in voluntary activities according to their own aesthetic values and practical skills.

Key words: artistic and aesthetic competence, painting, fine arts, aesthetics.

Постановка проблеми. Навчальна діяльність – один із головних компонентів естетико-виховної системи студентства, адже саме під час систематичного викладання предметів художньо-естетичного циклу створюються умови для розвитку творчого потенціалу та формування художньо-естетичних компетенцій. Цілісний педагогічний процес у закладі вищої освіти має великі потенційні можливості художньо-естетичного виховання студентської молоді і забезпечує реалізацію духовно-культурного змісту цінностей освіти і виховання. Художньо-естетичне виховання виконує функцію гармонізації освітнього процесу, створення особистісно-значущої ситуації художньо-естетичного розвитку студентської молоді [1, с. 15].

Постановка завдання. Мета художньо-естетичного виховання студентів – у

процесі сприймання, інтерпретації творів мистецтва і практичної художньо-творчої діяльності сформувати у студентів особистісно-ціннісне ставлення до дійсності та мистецтва, розвивати естетичну свідомість, загальнокультурну і художню компетентність, здатність до самореалізації, потребу в духовному самовдосконаленні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття «компетентність» (лат. *comhetentia* – коло питань, на яких людина добре знається) вчені розглядають як інтегральну характеристику, яка визначає готовність і здатність на високому професійному рівні виконувати фахові обов'язки відповідно до сучасних теоретичних і практичних надбань, професійного і життєвого досвіду. В основі поняття компетентності лежить ідея виховання компетентного фахівця, який не

лише має необхідні знання, професіоналізм, високі моральні якості, а й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання, беручи на себе відповідальність за певну діяльність [2, с. 3].

Художньо-естетична компетентність – це обізнаність у галузі мистецтва, прагнення та здатність реалізувати на практиці свій художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності, де під художньо-естетичним потенціалом розуміється: певний обсяг культурно-історичних і художньо-естетичних знань; уміння та навички художньо-естетичного сприймання, аналізу й інтерпретації творів мистецтва відповідно до авторського задуму, розуміння єдності форми та змісту; готовність особистості до художньо-творчої реалізації, самостійного пізнання мистецтва, естетичної оцінки творів мистецтва [3, с. 72]. Вона спрямована на сприйняття мистецтва як засобу самореалізації особистості, включає в себе розуміння прекрасного і негарного в мистецтві і в навколишньому світі, розвиток естетичних почуттів і переживань, формування естетичних умінь і прагнення створювати прекрасне, розвиток художніх здібностей, обдарувань у якій-небудь сфері мистецтва, включення в творчу діяльність.

Також існує певна відмінність між поняттями «художньо-естетична компетентність» та «художня компетентність». Дослідники дають визначення другому поняттю.

За Л.М. Масол, художня компетентність – здатність керуватися набутими художніми знаннями та вміннями, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній діяльності згідно з універсальними загальнолюдськими естетичними цінностями та власними духовно-світоглядними позиціями.

За А.Г. Гогоберідзе, художня компетентність – здатність самостійно вирішувати завдання, пов'язані з художнім сприйняттям та інтерпретацією творів мистецтва різних видів і жанрів та мистецтвом у різноманітних проявах художньої діяльності.

Т.А. Кравцова визначає художню компетентність як сукупність інструментальних компетенцій – результат навчання за курсами загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін, які характеризуються загальними знаннями, уміннями та навичками з професійної діяльності.

Р.К. Джандосов під художньою компетентністю розуміє інтегративну якість особистості, яка характеризує здатність фахівця реалізувати свій естетичний потенціал (знання, уміння, досвід, особистісні якості) на практиці для вдалої діяльності у професійному та соціальному середовищі, усвідомлюючи відповідальність за її наслідки та результати.

Компетентність у художньо-естетичному напрямку полягає у перебуванні у безперервному пошуковому стані чогось нового, цікавого, гарного, гармонійного. Особливості художньо-естетичної компетентності студента зумовлені художньою майстерністю, тобто володінням мовою образотворчого мистецтва, його різними техніками і матеріалами, без чого у педагогічній діяльності неможливо досягнути реалізації якісних результатів навчання.

Підготовка спеціалістів з образотворчого мистецтва у системі закладу вищої освіти – складний процес, який вимагає постійного вдосконалення і поглиблення теоретичної бази знань, пошуку та втілення нових методів і прийомів у навчальний процес. Однією з найважливіших дисциплін художнього циклу у підготовці майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва є живопис. Оволодіння різними живописними техніками необхідне для професійного становлення студентської молоді, яка обрали мистецький напрямок освіти. Художньо-естетична компетентність для художника – це майже основна передумова становлення його як особистості. Але для цього повинні бути зібрані як теоретичні знання з живопису, так і відпрацьовані навички володіння техніками та матеріалами.

На заняттях із живопису студенти молодших курсів ознайомлюються з акварельними фарбами та технічними можливостями цього матеріалу, на старших курсах переважно працюють з олійними фарбами, акриловими, гуашевими. Для кожної фарби існує свій методологічний підхід, своя техніка, згодом відпрацьовується індивідуальна манера письма тими чи іншими матеріалами.

Одна з головних задач всього курсу цієї дисципліни – розвиток живописного бачення, оволодіння живописними техніками, вміння розрізняти професійне живописне письмо від непрофесійного, а для цього студентам необхідно самим вміти засвоїти академічні знання та застосувати їх у своїй практичній діяльності.

Живописне бачення – це вміння бачити натуру, аналізувати її форму, колір, матеріал, поєднання кольорових і тонових відношень, підбирати для постановок не тільки предмети, а й драперії, з урахуванням загальної кольорової гамми та композиції в цілому. Це також вміння порівнювати різні роботи між собою, знаходити недоліки та переваги.

Упродовж всього навчання студент відпрацьовує набуті навички та вміння, удосконалює їх, засвоює нові знання, вчиться синкретизувати техніки та стилі в живописі і має можливість запропонувати свою власну техніку та виконати за допомогою неї практичне завдання, наприклад, на заняттях із

дисципліни «Сучасні ексклюзивні техніки в живописі».

Особисто я вважаю, що студенти повинні мати можливість висловлювати свою думку під час перевірки домашнього завдання з живопису, а саме: вміти самостійно проаналізувати власну роботу, оглянути, так би мовити, «свіжим поглядом», знайти недоліки як у композиційному плані, так і в прописці кольором та тоном, а вже потім викладач може додати зауваження зі свого боку та зробити акцент на вдалих моментах. Досить часто буває так, що студент сам бачить, розуміє помилки і знає, як їх виправити, проте боїться чи соромиться висловити свою думку, щоб не отримати більше критики.

Тому постійний аналіз і перевірка своїх знань вкрай важливі для розвитку образотворчих навичок та естетичного сприйняття. Бути компетентним у питаннях образотворчого мистецтва – це питання часу та практичного досвіду, яке студент починає формувати вже під час практичної роботи в аудиторії на заняттях із живопису та продовжує в теоретичному засвоєнні знань на межах університету.

Отже, за допомогою виразних засобів живопису досягається розвиток:

- емоційно-образної форми мислення;
- естетичного сприйняття творів мистецтва;
- художнього бачення;
- вмінь і навичок володіння різними техніками та матеріалами.

Також на заняттях із живопису для активної діяльності і стимулювання студентам бажано демонструвати наочний матеріал, тобто репродукції кращих робіт різних майстрів і роботи попередників, що навчалися в цьому вищому закладі освіти, щоб студенти мали приклад кращого, професійного, індивідуального, всього того, що виконано після засвоєння знань із живопису, малюнку, кольорознавства. Згодом вже набута художньо-естетична компетентність вплине на розвиток і становлення художника-початківця, на його індивідуальний стиль і манеру письма, власні погляди на мистецтво та сучасний український живопис зокрема, вплине на здатність створювати прекрасне, на вміння знаходити красу і гармонію в навколишньому світі, відокремлювати гарне від некрасивого, професійне від непрофесійного.

Задача викладача на заняттях із живопису – навчити студентів «бачити», відчувати, вміти зображати натуру засобами вираз-

ності в живописі, відтворювати красу, форму, колір, тон, знаходити гармонійні тонові та колірні відношення.

Формування та подальший розвиток художньо-естетичної компетентності у студентів можливий тільки після засвоєння теоретичної бази знань із дисципліни «Живопис», практичної діяльності та саморозвитку. Розвиток своїх власних естетичних поглядів студент може отримати, наприклад, під час переглядів художніх фільмів мистецького напрямку, різних майстер-класів художників – як українських, так і всесвітньо відомих майстрів різних країн, відвідування мистецьких семінарів, концертів, зустрічей із відомими художниками, відвідування виставок місцевого значення або переглядів робіт учасників всеукраїнських виставок, переглядів робіт художників в електронних художніх галереях, адже це стало доступнішим у час інформаційних технологій.

«Технічні навички й секрети майстерності приходять до художника не самі собою, а внаслідок тривалої наполегливої роботи. Свобода і віртуозність володіння мовою мистецтва дає можливість художнику цілком віддаватися творчості, – пише М. Ростовцев, – легко реалізовувати творчі задуми. Художник, який слабо володіє зображальною технікою, стає скутим і не може повною мірою виразити свої задуми» [4, с. 184].

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, художньо-естетична компетентність для художника – це основна передумова становлення його як особистості. Але для цього повинні бути зібрані теоретичні знання з живопису та відпрацьовані навички володіння техніками і матеріалами; підготовка майбутнього фахівця з образотворчого мистецтва має бути зорієнтована на формування і розвиток здатності до сприйняття дійсності, мистецтва та культури, творчої художньої індивідуальності та розвитку практичних вмінь – необхідних чинників кваліфікованого спеціаліста.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пастухова Ю.А. Художньо-естетичне виховання студентської молоді в цілісному педагогічному процесі університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07. Луганськ, 2009. 20 с.
2. Сотська Г.І. Естетично-професійна компетентність майбутнього вчителя образотворчого мистецтва URL: <http://lib.iitta.gov.ua>.
3. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика. К., 2006. 431 с.
4. Ростовцев Н. Очерки по истории методов преподавания рисунка. М., 1983. 184 с.